

Notre Dame de la Garde 5

Montée de la Bonne Mère, 7 uur tot zonsondergang, 's winters 7-18.15 uur, www.notredamedelagarde.com

Dit kolossale neobyzantijnse en neo-romaanse gebouw dateert uit de periode 1853-1870. Met zijn ligging op de 162 m hoge rots is het gezichtsbepalend voor Marseille. Op de 41 m hoge campanile troont een verguld standbeeld van de Moeder Gods, in de volksmond *La bonne Mère de Marseille* geheten. Het interieur bevat veel mozaïekversiering.

Cours Julien 6

metro: Notre-Dame-du-Mont-Cours Julien

De wijk van de alternatieve scene. Cultbands als *Massalia Sound System* en *45 Niggaz* gaven hier hun eerste concerten en hebben zo Marseille tot hoofdstad van de Franse rap gemaakt. De sfeer doet denken aan Berlijns wijk Prenzlauer Berg maar dan met olijfbomen.

Musée d'Art Contemporain (MAC) 7

69, avenue Haifa, di.-zo. juni-sept. 11-18, okt.-mei 10-17 uur; rondleiding wo., za. en zo. 15 uur

Contemporaine kunst, fluxus, arte povera, concept art, pop art van Christo, Yves Klein, Rauschenberg en César, wiens 6 m hoge bronzen duim (*Le Pouce Géant*) op het nabijgelegen Rond Point Pierre-Guerre werd opgesteld.

Musée Cantini 8

19, rue Grignan, di.-zo. 10-18 uur, <http://musee-cantini.marseille.fr>, € 5
Een 17e-eeuws barokpaleis dat in 1916 door de beeldhouwer Cantini aan de stad werd nagelaten. Het museum heeft een verzameling schilderijen onder meer van Matisse en Kandinsky. Verder fauvistische en surrealistische werken en moderne klassiekers van Bacon, Ernst, Léger, Picabia, Picasso, Giacometti, Rothko en Hopper.

De haven van Marseille binnenvaren is indrukwekkend

5 Op de vlucht voor Hitler – Sanary-sur-Mer

Kaart: ► D7, Oriëntatiekaartje: blz. 54

‘Sur les pas des Allemands et des Autrichiens en exil à Sanary’ is de naam van een rondwandeling waarbij u op zoek kunt gaan naar de huizen van Bertold Brecht en Thomas Mann. Behalve de genoemden gingen tussen 1933 en 1945 in Sanary enkele honderden Duitse en Oostenrijkse intellectuelen in ballingschap, op de vlucht voor de nazi’s. Volgens filosoof Ludwig Marcuse was de kleine havenstad voor een paar jaar de ‘hoofdstad van de Duitse literatuur’.

Daar zaten ze dan in hun donkere pakken, gemaakt door de beste kleermakers van Berlijn of Wenen, veel te warm voor de zon van de Côte d’Azur. Ze discussieerden over literatuur, filosofie en vroegen zich af hoe lang het gespook in de Heimat nog kon duren.

Wie niet zelf een huis had, nam zijn intrek in het hotel. Maar toen duidelijk

werd dat het verblijf in de kleine haven westelijk van Toulon langere tijd kon gaan duren, begon de 400-koppige kunstenaars- en intellectuelenschare rond te kijken naar een vast verblijf. De eerste bedreiging kwam in 1940 met de Duitse bezetting van Noord-Frankrijk. Door de autochtonen werden de vluchtelingen toenemend als een bedreiging beschouwd, met name wanneer hun financiële bronnen opdroogden. Er kwamen toegangsbeperkingen in cafés en overvallen met geweld.

Aan het vreedzame oponthoud onder de palmbomen kwam in één klap een einde toen in 1942 Zuid-Frankrijk en daarmee Sanary door Hitlers troepen werd bezet. Na de Duitse kwamen Italiaanse troepen en na de val van Mussolini in 1943 tot aan de bevrijding in augustus 1944 waren er opnieuw Duitse bezetters. Wie kon, die vluchtte. Wie dat niet lukte, ging met deportatie een gewisse dood tegemoet.

Eten en drinken

Creatief – Le vieux Couvent: 37, avenue Alphonse-Toreille, tel. 04 93 58 78 58, do.-middag, wo.-middag in de zomer, juli-aug. ook di.-middag gesl., menu vanaf € 29. Chic restaurant met een 400 jaar oud gewelf. Innovatieve streekkeuken.

Winkelen

Weekmarkt: di. en vr., centrum.

La Poterie du Peyra: Place du Peyra, dag. 9.45-18.45 uur, 's winters zo.-ma. gesl. Provençaals kunsth Handwerk.

Confiserie des Gorges du Loup: Le Pont-du-Loup (13 km westelijk), www.confiserieflorian.com. Gekonfijte vruchten, jam, siroop.

Informatie

Office de Tourisme: 8, place du Grand Jardin, 06140 Vence, tel. 04 93 58 06 38, www.vence.fr

Bus: Ligne d'Azur, lijnen 94 en 400 naar Nice, TACVAL naar Grasse en Tourrettes-sur-Loup. Vertrek: Place du Grand Jardin.

In de buurt

St-Paul-de-Vence (► L 2): het dorp ligt op een rotskam, boven twee dalen. Na

de Tweede Wereldoorlog was het dorp de ontmoetingsplek van de Parijse bohème. Op het kerkhof ligt onder andere Marc Chagall begraven. Van de vestingmuur kijkt u uit op citrustuinen en de ('s winters met sneeuw bedekte) Alpes Maritimes.

Fondation Maeght: de kunststichting (ca. 1 km voor St-Paul-de-Vence, juli-sept. 10-19, okt.-juni 10-18 uur, www.fondation-maeght.com, € 14) werd in 1964 geopend door het verzamelaarspaar Aimé en Marguerite Maeght. Een weergaloos spectrum van moderne kunst. Patio's en tuinen maken deel uit van de in het landschap passende architectuur van de Catalaan José-Luis Sert. Chagall, Tal-Coat en Braque droegen mozaïeken bij, Miró, Zadkine, Arp en Giacometti sculpturen.

Antibes ► L 3

Antibes (76.000 inw.) verschanst zich aan zeezijde achter grotendeels intact gebleven middeleeuwse muren. Zonder acht te slaan op de exclusieve villa's op Cap d'Antibes, de kaap der miljardairs, gaat het leven in de oud stad zijn typisch

Het middelpunt van de oude stad van Antibes is de levendige markt op de Cours Masséna

13 Meesterwerken met zeezicht – Musée Picasso

Kaart: ► L3

De wegen naar de kunst voeren wel eens over het strand. In augustus 1946 vroeg Romuald Dor de la Souche, conservator van het Musée Grimaldi in Antibes, aan de Spaanse kunstenaar Pablo Picasso of hij een schilderij voor het museum kon maken. Tijdens een uitstapje naar het strand van Golfe-Juan zegde Picasso toe. De rest is kunstgeschiedenis.

Picasso stelde één voorwaarde: hij wilde eerst Musée Grimaldi bezichtigen. Hij sprak af en kwam langs in het museum dat in 1925 in de middeleeuwse vesting van de Grimaldi's was geopend. Picasso was enthousiast over het lompe blok met kantelen, in de stadsmuur van Antibes; hij nam de uitnodiging van Romuald Dor de la Souche aan om in de Grande Salle op de tweede verdieping tijdelijk zijn atelier in te richten. Van half september tot half november 1946 nam de kunstenaar van de eeuw

met zijn jonge partner Françoise Gilot zijn intrek in het Château d'Antibes – het schitterende uitzicht op de Middellandse Zee gaf hun vleugels. In die twee maanden ontstonden 23 schilderijen en 44 tekeningen, die hij bij zijn vertrek aan de stad schonk.

Samen met ander werk, voorop de stukken die Picasso's laatste vrouw Jacqueline na haar vroege dood in 1986 aan de stad naliet, vormen die werken de kern van het Musée Picasso.

De schenking Hartung-Bergman

Een bezoek aan het museum begint met de donatie van de kunstenaars Hans Hartung, de grondlegger van de *abstraction lyrique*, en Anna-Eva Bergman. De beide zalen op de begane grond van het Château Grimaldi werden naar aanleiding van de schenking in 2001 speciaal voor de werken van het kunstenaarspaar opgeknapt. Hartung en Bergman hadden sinds 1973 in